فصلنامه رویکردهای پژوهشی نو در علوم مدیریت

شماره ۲۹،
دوره نهم،
سال هفتم،
بهار ۱۴۰۲
صص ۱-۱۳

تاثیر سرمایه فکری بر عملکرد سازمان با توجه به نقش میانجی تفکر استراتژیک در میان کارکنان شهرداری

حامد قابلیان امیری[۱]

چکیده

تحقیق حاضر با هدف تاثیر سرمایه فکری بر عملکرد سازمان با توجه به نقش میانجی تفکر استراتژیک در میان کارکنان شهرداری صورت گرفت. پژوهش حاضر از نظر هدف در حیطه تحقیقات کاربردی می‌باشد. بر اساس ماهیت و روش نیز، یک پژوهش توصیفی-تحلیلی بوده و در بین انواع روش‌های تحقیق توصیفی در زمره مطالعه موردی قرار می‌گیرد. جامعه آماری این تحقیق را ۲۰۰ نفر از کارکنان شهرداری تهران تشکیل دادند که با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی انتخاب شدند. در این تحقیق از پرسشنامه استاندارد جهت جمع‌آوری اطلاعات بهره گرفته شد. همچنین اطلاعات با استفاده از مدل معادلات ساختاری و نرم‌افزار **smartPLS** مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج نشان داد سرمایه فکری تاثیر مثبت و معناداری بر عملکرد سازمان دارد. همچنین تفکر استراتژیک این رابطه را میانجی می‌کند.

واژگان کلیدی: سرمایه فکری، عملکرد سازمان، تفکر استراتژیک

۱- کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی گرایش تجارت الکترونیکی دانشگاه غیرانتفاعی آمل، آمل، ایران (نویسنده مسئول)

[Downloaded from jnraims.ir on 2026-09-09]

مقدمه

بسیاری از سازمان‌ها و شرکت‌ها با رقابت فزاینده و نامطمئنی روبه‌رو هستند که به واسطه تغییر محیط بازار و نیازهای در حال تغییر مشتریان، شدت یافته است. بسیاری از شرکت‌ها به خاطر فقدان تجربه، منابع محدود و بسیاری از عوامل در توسعه فعالیت‌های خود ناتوان مانده‌اند (لی و لیو[1] ۲۰۲۲). محیط‌های پویا و فشارهای رقابتی باعث کاهش تمایز بین شرکت‌ها و از بین رفتن برتری رقابتی شده است (مهدی و همکاران[2] ۲۰۲۱). ثبات ناشی از رویکرد سنتی می‌تواند منجر به ایجاد مشکل برای شرکت شود به گونه‌ای که توانایی بهسازی و بازسازی شرکت را محدود می‌سازد. شرکت‌ها باید بتوانند پویایی‌های بازار را شناسایی و به موقع در برابر آن واکنش نشان دهند، در غیر این صورت سهم بازار و مصرف کنندگان خود را از دست خواهند داد (بلوچی و همکاران، ۱۳۹۸). تحقیقات پیشنهاد کردند که شرکت‌ها باید برای غلبه بر تغییرات محیطی که در حال حاضر به مفهومی جهانی از قابلیت‌های پویا تبدیل می‌شود، پیکربندی مجدد نموده و منابع و توانایی‌های خود را تجدید کنند (تسه[3] ۲۰۱۸). این قابلیت پویا نیز در نهایت برای سازمان‌ها مزیت رقابتی و بهبود عملکرد به همراه دارد.

از طرفی بدون شک، تمام دارایی‌های مشهود شرکت‌ها باهم هستند. از آن‌ها برای تولید کالاها و خدمات برای مشتریان استفاده می‌شود، آن‌ها در موجودی‌های شرکت قابل مشاهده هستند و برای سهامداران، مشتریان و تامین کنندگان بسیار ارزشمند تلقی می‌شوند. در این میان عناصر نامشهودی وجود دارند که به رشد، توسعه و عملکرد سازمانی کمک می‌کنند که به آن‌ها سرمایه فکری می‌گویند. رویکرد مبتنی بر منابع معتقد است که منبع مزیت رقابتی در درون سازمان ناشی از دارایی‌های نامشهود سازمان‌هاست و موفق‌ترین سازمان‌ها، آن‌هایی هستند که از این دارائی ناملموس به نحو بهتر و سریع‌تری استفاده می‌کنند. مطالعات نشان داده‌اند که بر خلاف کاهش بازدهی منابع سنتی (مثل پول، زمین، ماشین آلات و غیره)، دانش واقعا منبعی برای افزایش عملکرد کسب و کار است. از دیدگاه استراتژیک، امروزه از سرمایه فکری به منظور خلق و افزایش ارزش سازمانی استفاده می‌شود و موفقیت یک سازمان به توانایش درمدیریت این منبع کمیاب بستگی دارد. این قابلیت مهم سازمانی در مقایسه با سازمان‌های دیگر می‌تواند مزیت رقابتی پایدار ایجاد کند (صفاپور، ۱۳۹۲). سرمایه فکری یک منبع نامشهود برای یک سازمان محسوب می‌شود و باید در تعیین عملکرد سازمانی و مزیت رقابتی پایدار لحاظ شود. شرکت‌هایی که پتانسیل ایجاد نوآوری‌های پایدار را از نظر یک محصول جدید یا فرآیند جدید دارند، می‌توانند به مزیت رقابتی پایدار دست یابند (تید و بسانت[4] ۲۰۲۰). در واقع تغییر جهت اقتصاد در سطح جهانی از بخش تولید به بخش خدمات و اقتصاد مبتنی بر منابع نامشهود، سبب افزایش چشمگیر توجه به دانش و سرمایه فکری و توانایی آن در عملکرد شرکت‌ها شده و ارتباط بین بازده مالی و عملکرد شرکت‌ها در اقتصادهای نوظهور و در حال توسعه بسیار مورد توجه قرار گرفته است. در محیط رقابتی امروز که مبتنی بر اقتصاد دانش بنیان است، دانش و

[1] Li & Liu
[2] Mahdi et al
[3] Teece
[4] Tidd & Bessant

[Downloaded from jnraims.ir on 2026-09-09]

سرمایه‌های فکری سازمان به عنوان مزیتی رقابتی برای سازمان‌ها شناخته می‌شود (دی کاسترو همکاران[1] ۲۰۱۱). مدیریت سرمایه‌های فکری سازمان‌ها و نهادها را به موفقیت‌های بیشتری در افق‌های آینده بازارهای رقابتی خواهد رساند. در عصر حاضر سرمایه فکری به یک محرک بسیار حیاتی برای پایداری اعتبار یک سیستم در محیط رقابتی امروز تبدیل شده است (ناظم و مطلبی، ۱۳۹۰).

در این میان تفکر استراتژیک موضوعی است که در بیش از یک دهه گذشته در حوزه مدیریت استراتژیک مورد توجه بوده و یکی از قابلیت‌های اصلی مدیران دارای عملکرد برجسته می‌باشد (پانتیلیس و کندی[2] ۲۰۱۷). استراتژی شامل برنامه‌ریزی، اجرا، الگو، موقعیت و چشم‌انداز است و تفکر استراتژیک مدیران را در تدوین استراتژی مناسب جهت بقا و کسب موفقیت یاری می‌دهد (بنیتو – استولازا و سانچیز لیو پیز[3] ۲۰۱۴). تفکر استراتژیک یک فرایند مداوم است که هدف آن رفع ابهام و معنا بخشیدن به یک محیط پیچیده می‌باشد. این فرایند تجزیه و تحلیل موقعیت و همچنین ترکیب خلاقانه نتایج تحلیل در قالب یک برنامه استراتژیک موفقیت‌آمیز را در بر می‌گیرد (سیموث[4] ۲۰۱۵). با توجه به اینکه مهمترین دغدغه اکثر سازمان‌ها تدوین و پیاده سازی راهبردهایی است که موفقیت و بقای سازمان را در شرایط متحول و پیچیده تضمین نماید، لذا لزوم توجه به مدیریت استراتژیک مشخص می‌شود (الیوی و همکاران[5] ۲۰۱۷). با توجه به موارد بیان شده، دیدگاه استراتژیک و سرمایه فکری از مهمترین عواملی هستند که سازمان‌ها برای موفقیت و دستیابی به عملکرد خوب به آن نیاز دارند. بر همین اساس در این پژوهش به تاثیر سرمایه فکری بر عملکرد سازمان با توجه به نقش میانجی تفکر استراتژیک پرداخته شده است.

با تکیه بر هدف پژوهش، فرضیه‌های پژوهش به صورت زیر مطرح می‌شود:

فرضیه اصلی:

سرمایه فکری با توجه به نقش میانجی تفکر استراتژیک بر عملکرد سازمان تاثیرگذار است.

فرضیه‌های فرعی:

سرمایه فکری بر عملکرد سازمان تاثیرگذار است.

سرمایه فکری بر تفکر استراتژیک تاثیرگذار است.

تفکر استراتژیک بر عملکرد سازمان تاثیرگذار است.

مبانی نظری

مفهوم عملکرد سازمانی

[1] De -Castro et al
[2] Pantelis & Kennedy
[3] Benito-Ostolaza & Sanchis-Liopis
[4] Simuth
[5] Aliewi et al

[Downloaded from jnraims.ir on 2026-09-09]

فرهنگ انگلیسی آکسفورد عملکرد را به عنوان اجرا، به کار بستن، انجام دادن هر کار منظم یا تعهدشده تعریف می‌کند. این تعریف علاوه بر این که با ستاده ها و برون دادها مرتبط است، نشان می‌دهد که عملکرد با کار و نتایج آن ارتباط تنگاتنگ دارد (راس و همکاران[1] ۲۰۱۲).

عملکرد نتایج قابل اندازه‌گیری، تصمیمات و اقدامات سازمانی است که نشان دهنده میزان موفقیت و دستاوردهای کسب شده است. هزینه‌ها بخش محوری از عملکرد محسوب می‌شوند، در عین حال عملکرد تقریباً هر هدف رقابتی و تعالی غیر مادی نظیر قابلیت اطمینان، انعطاف‌پذیر، کیفیت و سرعت را نیز دربرمی‌گیرد (حیدری و همکاران، ۱۳۹۵).

عملکرد سازمانی به عنوان توانایی سازمان در استفاده موثر از منابع و تولیدهای پایدار در نظر گرفتن اهداف مربوط به ذی نفعان، تعبیر می‌شود. به طور کلی، عملکرد سازمانی چگونگی انجام ماموریت و وظایف و فعالیت‌های سازمانی و نتایج حاصل شده از انجام آن اطلاق می‌گردد. مفهوم واژه عملکرد از آن جا حائز اهمیت است که با تعریف عملکرد می‌توان آن را ارزیابی یا مدیریت کرد (غفاری و همکاران، ۱۳۹۷).

عملکرد نتایج فعالیت‌هایی است که در شرکت وجود دارد و نیاز به کارآموزی و حقوق صاحبان سهام برای دستیابی به اهداف تعیین شده برای یک دوره زمانی خاص دارد. عملکرد کسب و کار را می‌توان از طریق عملکرد مالی انجام داد و آن را از طریق سطح نقدینگی، توانایی پرداخت و سودآوری سنجید (زیه و همکاران[2] ۲۰۲۰). عملکرد در برگیرنده نتایج حاصل از بازگشت سرمایه و کسب سود در داخل سازمان و افزایش مشتریان و سیر صعودی فروش و بازار در محیط خارج از سازمان را شامل می‌شود (وارادارجان[3] ۲۰۲۱).

مفهوم سرمایه فکری

سرمایه فکری به رویکرد جدیدی از اهمیت قابلیت‌ها و دانش شرکت در اقتصاد مربوط می‌شود و به دیدگاه و نگرش راهبردی جدید مدیریتی منجر می‌شود (پدرو و همکاران[4] ۲۰۱۸). این مفهوم برای چندین دهه مورد بحث قرار گرفته است اما در مورد تعریف آن هیچ توافقی وجود ندارد. سرمایه فکری به عنوان مجموعه‌ای از دارایی‌های نامشهود، یک منبع حیاتی برای عملکرد و توانایی شرکت برای ایجاد نوآوری، ایجاد و حفظ مزیت رقابتی محسوب می‌شود و مدیریت دانش باید از سرمایه فکری به عنوان منبعی برای تولید ارزش و اولویت عملکرد سازمان‌ها استفاده کند. سرمایه‌های فکری به صورت گروهی از دارایی‌های دانش محور تعریف می‌شوند که به یک سازمان اختصاص دارند و جزء ویژگی‌های آن سازمان محسوب می شوند و به طور قابل ملاحظه ای از طریق افزایش سطح افزوده برای ذی نفعان کلیدی، به بهبود وضعیت رقابتی سازمان منجر می‌شوند (ونگ و همکاران[5] ۲۰۱۶).

[1] Rus et al
[2] Xie et al
[3] Varadarajan
[4] Pedro et al
[5] Wang et al

[Downloaded from jnraims.ir on 2026-09-09]

صاحب نظران معتقدند پارادایم سرمایه فکری زاده فلسفه علم است و «مدیریت دانش»، پایه و زیربنای آن را تشکیل می‌دهد. این سرمایه نامشهود، محرک موفقیت ها و قابلیت‌های سازمانی محسوب می‌شود (روسی و همکاران[1] ۲۰۱۸). پیشگامان سرمایه فکری اذعان می‌دارند این سرمایه، مزایای ملموس متعدد و چشمگیری ازجمله ارتقای اثربخشی برای سازمان دارد (هاریسون و سالیوان[2] ۲۰۰۰)، به طوری که براساس دیدگاه ونکترامان و رامنوجام[3](۱۹۸۶) اثربخشی، مفهوم عملکرد سازمانی را دربردارد.

مفهوم تفکر استراتژیک

در محیطی که ویژگی آن پیچیدگی و تغییرات مستمر است، تفکر استراتژیک به عنوان هسته مرکزی خلق مزیت رقابتی محسوب می‌شود. امروزه تفکر استراتژیک به عنوان برگ برنده در عرصه‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی شناخته می‌شود و تأکید فراوانی می‌شود که مدیران ارشد برای کارآمد شدن باید به ابزار مهمی به نام تفکر استراتژیک مجهز شوند (قاسمی و فیضی، ۱۳۹۴). تفکر استراتژیک یکی از ابزارهای مهم مدیریت در سازمان‌های پیچیده است. تفکر استراتژیک برای بقا و رشد سازمان در محیط به شدت رقابتی و پرتلاطم امروزی امری اجتناب‌ناپذیر است. این نوع تفکر زمینه شکل‌گیری و توسعه بصیرت را فراهم می‌سازد و باعث تشخیص به موقع خصوصیات میدان رقابت و دیدن فرصت‌هایی است که رقبا از آن غافل هستند. تفکر استراتژیک رویکردی مناسب برای رهبری سازمان به حساب می‌آید. رویکردی که می‌تواند سازمان را نسبت به رقبا برتری بخشیده و سهم بیشتری از منافع بازار را نصیب آن سازد. تفکر استراتژیک بدین معنی است که بتوان عوامل مؤثر بر سازمان را دید و از آینده مبهم و نامطمئن، با ملاحظه وابستگی عوامل مؤثر، راه‌حل‌های مسائل را استنباط کرد (قاسمی، ۱۳۹۳). بن معتقد است درک مفهوم تفکر استراتژیک نیازمند رویکردی دوگانه است که از یک سو ویژگی‌های فرد دارای قابلیت تفکر استراتژیک را شناسایی کرده و از سوی دیگر فرآیندها و بسترهای سازمانی حاکم بر فرد را مورد بررسی قرار دهد (بن و کریستودولو[4] ۱۹۹۶). او در تحقیقات بعدی خود سطح سومی را نیز با هدف بررسی تعاملات گروهی مؤثر بر تفکر استراتژیک، در نظر می‌گیرد. اما در نهایت خانم "لیدکا" استاد دانشگاه داردن معتقد است گرچه تفکر استراتژیک از افراد آغاز می‌شود اما آنها نیازمند بهره‌مندی از بستر سازمانی حامی تفکر و گفتمان استراتژیک در فضای سازمان هستند که بنیانی است برای خلق استراتژی‌های نو و قادر است قواعد رقابت را تغییر و چشم‌انداز کاملاً متفاوت از وضع موجود را ترسیم نماید (دیانت نژاد و ایرجپور، ۱۳۹۵).

روش‌شناسی

نظر به اینکه هدف اصلی از انجام این بررسی، تاثیر سرمایه فکری بر عملکرد سازمان با توجه به نقش میانجی تفکر استراتژیک در میان کارکنان شهرداری است، پژوهش حاضر ازنظر هدف در حیطه تحقیقات کاربردی می‌باشد. این نوع پژوهش به‌منظور بهبود رفتارها، روش‌ها، ابزارها، وسایل، تولیدات، ساختارها و الگوهای مورداستفاده جوامع انسانی انجام

[1] Rossi et al
[2] Harrison & Sullivan
[3] Venkatraman, & Ramanujam
4Christodolou

[Downloaded from jnraims.ir on 2026-09-09]

می‌گیرد. این پژوهش از نتایج تحقیقات بنیادی کمک می‌گیرد و هدف آن توسعه دانش کاربردی در یک زمینه خاص است. همچنین با توجه به اینکه در این پژوهش از روش‌های مطالعه کتابخانه‌ای و نیز روش‌های میدانی نظیر پرسشنامه استفاده‌شده است، می‌توان بیان کرد که پژوهش حاضر بر اساس ماهیت و روش، یک پژوهش توصیفی-پیمایشی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه کارکنان شهرداری تهران تشکیل دادند. با تکیه بر قاعده مدل معادلات ساختاری، ۲۰۰ نفر به عنوان نمونه و با روش نمونه‌گیری طبقه ای تصادفی انتخاب شدند.

جهت جمع آوری اطلاعات از روش های میدانی و کتابخانه ای و مرور ادبیات و پرسشنامه استاندارد استفاده شد. مسئولیت اجتماعی شرکت با استفاده از پرسشنامه استاندارد اندازه گیری شد. برای بررسی در مورد روایی، علاوه بر روایی سازه به‌وسیله تحلیل عاملی تأییدی، از روایی همگرا و تشخیصی استفاده شد. بررسی‌های تحلیل عاملی تائید نشان داد بار عاملی برای تمامی گویه ها بالای ۰/۴ و معناداری بالای ۱/۹۶ است. درنتیجه روایی سازه موردتایید قرار گرفت. برای بررسی روایی همگرا از میانگین واریانس استخراج‌شده[1]استفاده شد. برای برقراری روایی همگرا باید میزان میانگین واریانس استخراج شدهٔ محاسبه‌شده برای هر شاخص، بزرگ‌تر از مقدار ۰/۵ باشد. ازآنجاکه مقدار AVE برای تمامی شاخص‌ها بالاتر از ۰/۵ محاسبه‌شده، درنتیجه روایی همگرا مورد تائید است.

در این پژوهش همچنین برای بررسی پایایی از ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی استفاده‌شده است. مقادیر بالای ۰/۷ برای آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی نشان‌دهنده پایایی شاخص است. با توجه به اینکه پایایی ترکیبی و ضریب آلفای کرونباخ برای شاخص‌های پژوهش بالای ۰/۷ است، درنتیجه می‌توان به پایایی ابزار تحقیق اعتماد کرد. اطلاعات مربوط به پایایی و روایی ابزار تحقیق در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱: مقادیر بارعاملی، آماره معناداری، آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی و AVE

سازه	آیتم	بارعاملی	آماره معناداری	میانگین واریانس(AVE)	پایایی ترکیبی	آلفای کرونباخ
سرمایه فکری	*Q1*	۰,۷۹۲	۷,۴۹۶	۰,۵۴۳	۰,۷۵۱	۰,۷۷۷
	Q2	۰,۵۰۴	۴,۷۲۹			
	Q3	۰,۷۲۸	۸,۴۶۶			
	Q4	۰,۶۷۳	۶,۰۵۵			
عملکرد سازمان	*T1*	۰,۶۵۲	۳,۵۹۴	۰,۵۱۲	۰,۸۰۷	۰,۷۸۵
	T2	۰,۷۹۴	۹,۸۶۱			
	T3	۰,۸۸۹	۱۶,۶۹۶			
تفکر استراتژیک	*Q5*	۰,۶۸۴	۵,۴۹۸	۰,۶۱۴	۰,۸۲۴	۰,۷۸۰
	Q6	۰,۷۳۰	۴,۹۶۱			

[1] average variance extracted (AVE)

[Downloaded from jnraims.ir on 2026-09-09]

سازه	آیتم	بارعاملی	آماره معناداری	میانگین واریانس(AVE)	پایایی ترکیبی	آلفای کرونباخ
	Q7	۰,۷۸۶	۱۷,۴۹۳			
	Q8	۰,۶۵۸	۱۰,۸۳۷			

برای بررسی روایی تشخیصی، چنانچه میانگین واریانس استخراج‌شده برای یک متغیر، بزرگ‌تر از توان دوم همبستگی متغیر با سایر متغیرها باشد، روایی تشخیصی برای آن متغیر وجود دارد. در جدول ۲، اعداد روی قطر اصلی، میانگین واریانس استخراج‌شده هستند.

جدول ۲: میانگین واریانس استخراج‌شده و همبستگی بین متغیرهای پژوهش

شاخص	سرمایه فکری	عملکرد سازمان	تفکر استراتژیک
سرمایه فکری	۰,۵۴۳		
عملکرد سازمان	۰,۴۹۸	۰,۶۱۴	
تفکر استراتژیک	۰,۴۷۸	۰,۵۹۸	۰,۵۱۲

با توجه به جدول ۲، میانگین واریانس استخراج‌شده برای هر متغیر، بیشتر از همبستگی آن متغیر با سایر متغیرها است. بنابراین روایی تشخیصی متغیرهای پژوهش مورد تائید است.

در بخش تجزیه‌وتحلیل داده‌ها، از نرم‌افزار SPSS برای بررسی آمار توصیفی و روش حداقل مربعات جزئی و نرم‌افزار smartPLS برای بررسی فرضیه‌ها استفاده شد.

یافته‌ها

یافته‌های پژوهش در دو بخش آمار توصیفی و استنباطی ارائه شده است. در بخش توصیفی در ابتدا به توضیف متغیرهای پژوهش پرداخته شد. نتایج به شرح جدول ۳ است:

جدول ۳: آمار توصیفی متغیرها

متغیر	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
سرمایه فکری	۳,۵۵۴	۰,۳۵۱	-۰,۰۵۸	۰,۳۶۱
عملکرد سازمان	۳,۴۹۱	۰,۴۳۸	۰,۲۵۹	۰,۰۹۰
تفکر استراتژیک	۳,۶۶۲	۰,۳۸۷	۰,۲۱۲	۰,۴۲۳

در ادامه به بررسی نرمال بودن داده‌ها پرداخته شد. بر اساس نتایج آزمون کلموگروف اسمیرنوف، معناداری این آزمون برای تمامی شاخص‌ها کمتر ۰/۰۵ و به میزان ۰/۰۰۰ محاسبه شد که می‌توان گفت داده‌ها از توزیع نرمالی پیروی نمی‌کنند. به همین دلیل از نرم افزار smartPLS برای تجزیه و تحلیل داده‌ها بهره گرفته شده است که قابلیت تجزیه و تحلیل داده‌های غیرنرمال را دارد. در ادامه به بررسی فرضیه‌های پژوهش پرداخته شد. خروجی نرم‌افزار PLS برای بررسی فرضیه‌های پژوهش به شرح شکل‌های ۱ و ۲ است.

[Downloaded from jnraims.ir on 2026-09-09]

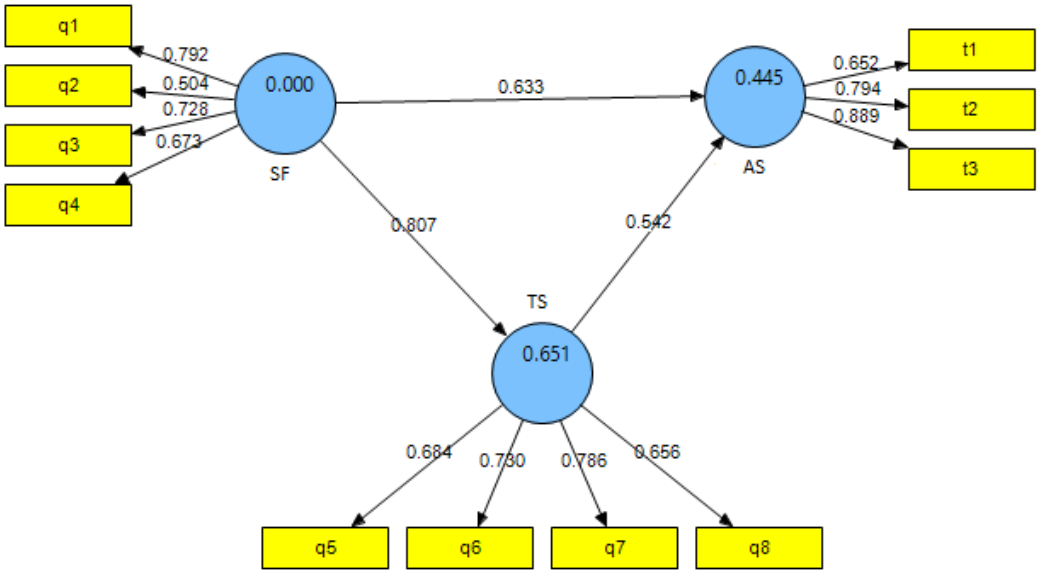

شکل ۱: مقادیر بار عاملی و ضرایب مسیر مدل پژوهش

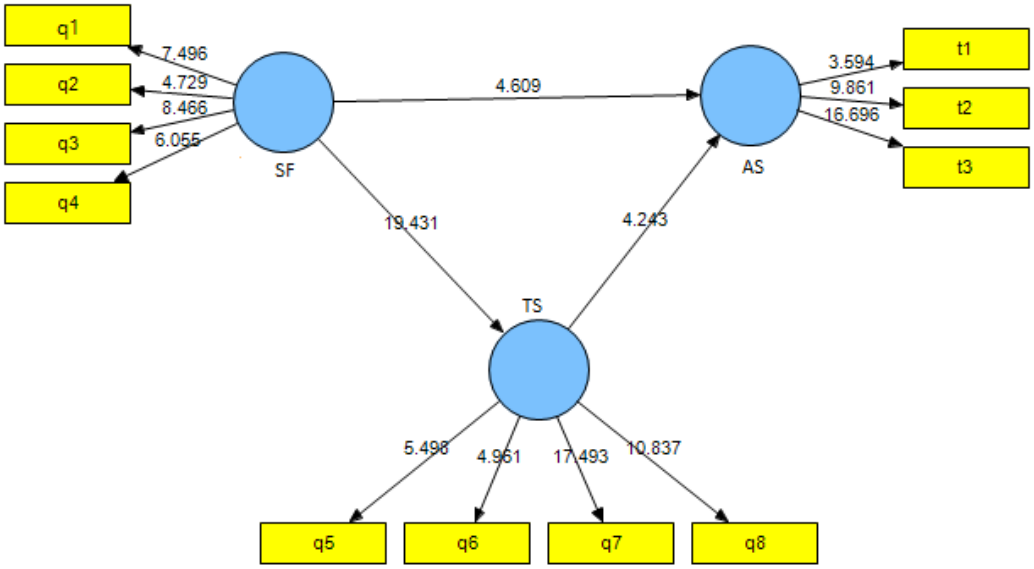

شکل ۲: معناداری مدل پژوهش

شاخص ضریب تعیین (R^2) متغیرهای وابسته

مقدار R^2 برای سازه‌های درون‌زای پژوهش به میزان ۰,۶۵۱ و ۰,۴۴۵ محاسبه‌شده است.

شاخص ارتباط پیش‌بین Q^2

مقدار Q^2 برای شاخص‌های تحقیق ۰,۲۸۴، ۰,۲۶۹، ۰,۲۳ است که مثبت و در سطح مطلوب است. بر همین اساس می‌توان گفت قدرت پیش‌بینی مدل در مورد متغیرها مطلوب هستند.

شاخص GOF

[Downloaded from jnraims.ir on 2026-09-09]

این شاخص ملاک کلی برازش (GOF) است که با محاسبه میانگین هندسی میانگین اشتراک و R^2 به‌صورت زیر محاسبه می‌شود.

$$GOF = \sqrt{\overline{communality} \times \overline{R^2}} = \sqrt{0.556 \times 0.548} = .551$$

با توجه به اینکه این شاخص برای مدل پژوهش حاضر ۰,۵۵۱ محاسبه‌شده می‌توان گفت مدل از برازش مطلوبی برخوردار است.

بر اساس خروجی مدل، نتایج بررسی فرضیه‌ها به شرح زیر است:

جدول ۴: نتایج حاصل از ارزیابی مدل ساختاری برای بررسی فرضیه‌های پژوهش

مسیر	ضریب مسیر	عدد معنی‌داری	نتیجه آزمون
سرمایه فکری بر عملکرد سازمان تاثیرگذار است.	۰,۶۳۳	۴,۶۰۹	تائید
سرمایه فکری بر تفکر استراتژیک تاثیرگذار است.	۰,۸۰۷	۱۹,۴۳۱	تائید
تفکر استراتژیک بر عملکرد سازمان تاثیرگذار است.	۰,۵۴۲	۴,۲۴۳	تایید

فرضیه میانجی	مستقیم	غیرمستقیم	کل	VAF	
سرمایه فکری با توجه به نقش میانجی تفکر استراتژیک بر عملکرد سازمان تاثیرگذار است.	۰,۶۳۳	۰,۴۳۷=۰,۵۴۲*۰,۸۰۷	۱,۰۷	۰,۴۰۸	تایید

همانگونه که مشاهده می‌شود، بررسی فرضیه‌های فرعی نشان داد میزان ضریب مسیر برای این روابط بالای ۰,۵ و معناداری بالای ۱,۹۶ است. در نتیجه می‌توان گفت فرضیه‌های فرعی پژوهش مورد تایید قرار دارند. در نتیجه سرمایه فکری تاثیر مثبت و معناداری بر عملکرد سازمان دارد. سرمایه فکری بر تفکر استراتژیک و تفکر استراتژیک بر عملکرد سازمان تاثیر مثبت و معناداری دارد.

همچنین در بررسی فرضیه اصلی، بررسی ضریب VAF برابر با ۰,۴۰۸ محاسبه شد که نشان می‌دهد تفکر استراتژیک ۴۰ درصد از تاثیر سرمایه فکری بر عملکرد سازمان را تبیین می‌کند. در نتیجه سرمایه فکری با توجه به نقش میانجی تفکر استراتژیک بر عملکرد سازمان تاثیرگذار است.

نتیجه‌گیری

با تکیه بر نتایج پژوهش می‌توان گفت سرمایه فکری تاثیر مثبت و معناداری بر عملکرد سازمان دارد. همچنین تفکر استراتژیک این رابطه را میانجی می‌کند. عملکرد سازمانی، به چگونگی انجام ماموریت‌ها، وظایف و فعالیت‌های سازمانی و نتایج انجام آنها اطلاق می‌شود. در تعریفی دیگر، عملکرد سازمانی عبارت است از دستیابی به اهداف سازمانی و اجتماعی یا فراتر رفتن از آنها و انجام مسئولیت‌هایی که سازمان به عهده دارد. نظریه‌پردازان سازمانی بر این عقیده‌اند که سرمایه فکری و اجتماعی در سازمان، ابزاری حیاتی برای ارتقای عملکرد است. مدیران و کسانی که بتوانند از سرمایه فکری به نحوه احسنت در سازمان استفاده کنند، راه کامیابی شغلی و سازمانی خود را هموار می‌سازند. سازمان‌ها تا زمانی که برای

[Downloaded from jnraims.ir on 2026-09-09]

بقا تلاش می‌کنند و خود را نیازمند حضور در عرصه های مختلف می‌دانند، باید به بهبود عملکرد خود بپردازند. این بهبود عملکرد سازمانی حاصل نمی‌شود، مگر اینکه زمینه دستیابی با ارتقای سرمایه فکری امکان پذیر باشد. سرمایه فکری دارائی‌های نامشهودی است که از فناوری، اطلاعات مشتریان، اعتبار و فرهنگ سازمان تشکیل شده است که برای توان رقابتی سازمان بسیار مهیم و حیاتی است. بعبارت دیگر سرمایه فکری مجموعه‌ای از دانش، اطلاعات، اموال فکری، تجربه، رقابت و یادگیری سازمانی است که می‌تواند برای ایجاد ثروت به کارگرفته شود. در واقع، سرمایه فکری کلیه کارکنان، دانش سازمانی و توانایی‌های آنان را برای ایجاد ارزش افزوده دربرمی‌گیرد و باعث ایجاد منافع رقابتی مستمر می‌شود. سرمایه فکری یکی از محرک‌های اصلی ارزش سازمان و از عوامل مهم و موثر در کسب مزیت رقابتی و عملکرد سازمان به شمار می‌رود. آنچه در جهان آینده خالق ارزش اقتصادی است نه نفت و گاز و مواردی مانند آنها بلکه فرزندان عاقل دانشمند و دانش دوست هر ملت هستند. لذا سازمان مورد مطالعه باید به این نکته ارزشمند توجه بیشتری نماید. در جوامع دانش محور کنونی نقش و اهمیت بازده سرمایه فکری به کار گرفته شده در قابلیت سودآوری پایدار و مستمر شرکت‌ها بیش از بازده سرمایه مالی به کار گرفته شده است. در اقتصاد دانش محور سرمایه فکری بخش مهمی از ارزش شرکت‌ها محسوب می‌شود. توانایی برای مدیریت و کنترل سرمایه فکری مستلزم این است که شرکت‌ها بتوانند سرمایه فکری را شناسایی، کند. لذا ارزش زمانی، خلق می‌شود که اجزای سرمایه فکر متقابلاً بر هم اثر کنند و هر چه این اثرات متقابل بیشتر باشد، ارزش ایجاد شده نیز بیشتر خواهد بود و نهایتا عملکرد سازمان را تحت شعاع خود قرار می‌دهند.

از طرفی تفکر استراتژیک به عنوان یکی از شایستگی‌های اصلی و ضروری رهبری مطرح گردیده. مدیران با قابلیت تفکر استراتژیک، بهترین مدیران استراتژیک هستند که می‌توانند نقشی کاربردی در سازمان خود ایفا کنند. مدیران و کارکنان برای اینکه دیدگاه استراتژیک داشته باشند، نیازمند برخی ویژگی‌ها هستند. تفکر و برنامه‌ریزی استراتژیک شامل کاربرد استراتژی در عمل به جای ارتقاء و توسعه انتزاعی استراتژی در ذهن را شامل می‌گردد، البته جهت اجرای برنامه‌ریزی استراتژیک در کنار آن تفکر استراتژیک الزامی بوده و هرگز بدون تفکر استراتژیک امکان پذیر نخواهد بود. از طرف دیگر برنامه ریزی استراتژیک همواره شامل ارزیابی عملکرد ما نسبت به گذشته را نیز شامل می‌گردد که مثلاً چه کاری را در سال گذشته انجام داده‌ایم و حال وضعیت‌مان نسبت به گذشته چگونه است و آیا عملکرد گذشته خود را بهبود و توسعه داده‌ایم یا خیر؟ و این عمل قسمت عمده ای از ارتقاء حاشیه‌ای عملکرد ما را در بهترین حالت ممکن، ایجاد می‌کند. بر همین اساس افرادی که دارای تفکر استراتژیک هستند با برنامه‌ریزی صحیح می‌توانند عملکردی بهینه را برای سازمان ایجاد کنند.

منابع

بلوچی، حسین، ملکی مین باش رزگاه، مرتضی، فیض، داوود، حسن قلی پور، طهمورث (۱۳۹۸). بررسی تأثیر قابلیت های پویا بر عملکرد سازمانی با میانجی گری قابلیت های بازاریابی و فنی و بررسی نقش تعدیل گر تغییرات محیطی، *راهبردهای بازرگانی*، ۲۶(۱۳)، ۱۱۸-۹۹.

[Downloaded from jnraims.ir on 2026-09-09]

حیدری، محمد، نصراصفهانی، هما، سعیدی، مهدیه (۱۳۹۵). تاثیر سیستم مدیریت یکپارچه بر عملکرد سازمانی از طریق نقش میانجی تعالی سازمان، *کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری* .

دیانت نژاد, نسرین و علیرضا ایرج پور. (۱۳۹۵). *بررسی تاثیر تفکر استراتژیک بر نوآوری سازمانی مطالعه موردی: اداره کل آموزش و پرورش شهر قزوین*، کنفرانس بین المللی مدیریت و حسابداری، تهران، موسسه آموزش عالی نیکان

صفاپور، نگار (۱۳۹۲). نقش سرمایه فکری در کسب مزیت رقابتی سازمانهای دانش بنیان، *دومین کنفرانس بین المللی مدیریت، کارآفرینی و توسعه اقتصادی*، قم.

غفاری، خلیل، حسینی، سید سعید، داوودی، حسین، لک، سعید (۱۳۹۷). رابطه عزت نفس با عملکرد سازمانی وسازگاری شغلی مدیران، *رهیافتی نو در مدیریت آموزشی*، ۹(۱)، ۲۲۳-۲۰۷.

قاسمی، حمیدرضا؛ فیضی، معصومه. (۱۳۹۴). نقش تفکر استراتژیک بر پیچیدگی ساختاری سازمان (مورد مطالعه: شرکت هپکو). *پژوهش های مدیریت راهبردی*، ۲۱(۵۹)، ۱۷۰-۱۴۱.

ناظم، فتاح؛ مطلبی، آزاده؛ (۱۳۹۰)، ارائه الگوی ساختاری سرمایه فکری بر اساس یادگیری سازمانی در دانشگاه شهید بهشتی، *فصلنامه رهیافتی نو در مدیریت آموزشی*، ۲(۵)، ۵۰-۲۹.

Aliewi, A., El-Sayed, E., Akbar, A., Hadi, Kh, & Al-Rashed, M. (2017). Evaluation of desalination and other strategic management options using multi-criteria decision analysis in Kuwait. *Desalination*, 413, 40-51.

Benito-Ostolaza, J. M., & Sanchis-Liopis, J. A. (2014). Training strategic thinking: Experimental evidence. *Journal of Business Research*, 67(5), 785-789.

Bonn, I. And Christodolou, C. (1996), From strategic planning to strategic management, *Long Range Planning*, 29(4), 543- 551.

de-Castro, M., Delgado-Verde, G., López-Sáez, M., & Navas-López, J. E. (2011). Towards an intellectual capital based view of the firm: origins and nature. *Journal of business ethics*, 98(4), 649-662.

Harrison, S., & Sullivan, S. P. H. (2000). Profiting from intellectual capital. *Journal of Intellectual Capital*, 1 (1), 33-46.

Li, J. Liu, D-Y. (2022). Dynamic capabilities environmental dynamism, and competetive advantage evidence from china. *Journal of Business research*. http://dx.doi.org/10.1016/j.jbusres.2012.08.007.1-7.

Mahdi, Omar, Rabeea. Almsafir, Mahmoud. Khalid. (2021). The role of strategic leadership in building sustainable competetive advantage in the academic environment. *Procedia- Social Behavioral Sciences*, 129:, pp. 289-296

Pantelis, P. C., & Kennedy, D. P. (2017). Autism does not limit strategic thinking in the "beauty contest" game. *Cognition*, 160, 91-97.

Pedro, E., & Leitao, J., & Alves, H. (2018). Back to the future of intellectual caital research: A systematic Literature review. Management decision, Retrieved from: https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/MD-0820170807/full/html.

Rossi, F. M., Nicolò, G., & Polcini, P. T. (2018). New trends in intellectual capital reporting: Exploring online intellectual capital disclosure in Italian universities. *Journal of Intellectual Capital*, 19 (4), 814-835.

[Downloaded from jnraims.ir on 2026-09-09]

Rus, C.L; Ranas, G & Baban, A. (2012), "An analysis of environmental changes resources and performance: an internal police organization perspective" *Procedia- social and Behavioral*, vol. 33, pp. 727-731.

Simuth, J. (2015). E-learning tool for improving managerial strategic thinking skills. *Social and Behavioral Sciences*, 197, 703-706.

Teece, D.J., (2018). Business models and dynamic capabilities, Long Range Planning Available online 23 July 2017. *Corrected Proof*. (In Press).

Tidd, J. and Bessant, J.R. (2020), Managing Innovation: Integrating Technological, Market and Organizational Change, John Wiley & Sons, Hoboken, NJ.

Varadarajan, Rajan. (2021). Customer information resources advantage, marketing strategy and business performance: A market resources based view. *Industrial Marketing Management*, 89, 89-97.

Wang, Z., & Wang, N., & Cao, J., & Ye, X. (2016). The impact of intellectual capital, knowledge management strategy fit on firm performance. *Management decision*, 54(8), 1861-1885,.

Xie, C., Zhu, Y., & Zhao, Q. (2020). How Digital Business Penetration Influences Farmers' Sense of Economic Gain: The Role of Farmers' Entrepreneurial Orientation and Market Responsiveness. *IEEE Access*, 8, 187744-187753.

[Downloaded from jnraims.ir on 2026-09-09]

The Effect of Intellectual Capital on the Performance of the Organization According to the Mediating Role of Strategic Thinking Among Municipal Employees

Hamed GhabelianAmiri[1]

Abstract

The current research was conducted with the aim of the impact of intellectual capital on the organization's performance, considering the mediating role of strategic thinking among municipal employees. The purpose of this research is in the field of applied research. Based on its nature and method, it is a descriptive-analytical research, and among the types of descriptive research methods, it is classified as a case study. The statistical population of this research was made up of 200 employees of Tehran municipality, who were selected using stratified random sampling method. In this research, a standard questionnaire was used to collect information. Also, the information was analyzed using the structural equation model and smartPLS software. The results showed that intellectual capital has a positive and significant effect on the organization's performance. Also, strategic thinking mediates this relationship.

Keywords: Intellectual Capital, Organization Performance, Strategic Thinking

[Downloaded from jnraims.ir on 2026-09-09]

1 Master of Business Administration, e-commerce major, Amol Nonprofit University, Amol, Iran (Corresponding Author)